

A. SZABÓ LÁSZLÓ

„Jövönk az iskolában van...”

Különösen hálátlan feladat megszólalni egy fórum végső akkordjai felé közeledve, amikor lassan hét órája vagyunk itt összezárva, és bármennyire is kellemes a környezet, a jelenlevők nagy része – valljuk meg őszintén – már a zárszót és a fogadást várja, ahol majd kötetlenül elbeszélgethet barátival, ismerőseivel.

Hálátlan feladat megszólalni, hiszen a hallgatóság másik része, amely még ennyi idő után is éberén várja a gondolatébresztő és megoldásokat kínáló előadást, nem elégszik meg holmi általános kijelentésekkel.

Így aztán igyekszem megfelelni mindkét tábornak, és megpróbálom némi rendhagyó módon – ha egyáltalán lehet ilyen témáról könnyedebb hangnemben szólni, akkor hanyag eleganciával, ugyanakkor tömören – összefoglalni, amit már jómagam is legalább egy évtizede írok, mondok, hirdetek.

Tisztelt Hölgyek, Urak, Kedves Barátaim!

Egy régi adoma szerint a vasárnapi szentmisén a tisztelendő a szószéknél állva így szól a hívekhez: ma a prédikáció elmarad, mert valami fontosat szeretnék mondani... Így vagyok ma ezzel én is. Az eredetileg tervezett korreferátumom elmarad, mert fontos dolgokról szeretnék beszélni. Nem tudom, mennyire volt a szervezők szándéka vagy a sors keze, de ahogy a korábbi előadásokat hallgattam, egyre inkább felerősödött bennem az érzés, hogy éppen a számunkra legfontosabb témával zárjuk a mai találkozót.

Kissé szerénytelenül saját iskolám, a dunaszerdahelyi magángimnázium szlogenjét idézném, amely akár oktatáspolitikai deklaráció is lehetne: „Jövönk az iskolában van...” Javarészt ugyanis éppen az oktatási intézményeinken múlik, hogy milyen lesz nemzetetrésznünk jövője. Főképp az ő felelősségük, hogy milyen kultúrát közvetítenek, miféle hagyományokat örökítenek át, milyenné formálják a fiatal generációkat. Épp ezért cseppet sem mindegy,

hogy milyenné tesszük iskoláinkat, mennyire fontos számunkra, kik és hogyan oktatnak bennük, milyen körülmények között nevelik gyermekeinket, hogyan próbálnak tartós értékeket teremteni. Fontos tehát, hogy milyenek az iskolaerődeink falai, milyen benne az arzenál, de sokkal lényegesebb, milyen a várvédők hite és lelke. Mert jövőnk valóban az iskolában van. Ha ennek a kijelentésnek a súlyát nem ismerjük fel mindnyájan, hiába teszünk bármit, a szlovákiai magyarok fogyása szinte megállíthatatlan lesz.

Az irodalomban járatos tanult hallgatóság minden bizonnyal tudja, hogy a drámák nem a konfliktust kiváltó eseményekre, hanem inkább azok következményeire, az emberekre gyakorolt hatására helyezik a hangsúlyt. Mi, szlovákiai magyarok azonban esélyt sem adhatunk a drámának, így aztán kötelességünk fellépni minden veszélyforrás ellen és minden pozitív kibontakozás érdekében. Ez persze csakis akkor lehetséges, ha tökéletesen megismerjük vizsgálódásunk tárgyát, ha minden részletre kiterjedően kielemezzük, hol vannak erősségeink és gyengeségeink, milyen eddig kiaknázatlan lehetőségek segíthetik céljaink megvalósítását, és mindeközben miféle vészterhes kockázatok leselkednek ránk.

Imitt-amott egy-egy intézmény vagy épp egy megszállott magánember már megpróbálkozott ezek számbavételével, kisebb-nagyobb sikerrel. Vanak tehát pozitív példák, hogy mit és hogyan kellene követni. Ami azonban továbbra is hiányosságaink számlájára írható, az a nélkülözhetetlen koordináció és kooperáció elégtelensége. Mert tegyük szívünkre a kezünket, és valljuk meg őszintén, hányszor éreztük úgy, hogy együtt kellene működnünk a szomszéd iskolával, a közeli településsel, egy távolabbi járás képviselőivel, egy másik civil szervezet szakértőivel, egyéb szakterületek avatott reprezentánsaival. Gondoljuk csak át, hányszor kértünk segítséget vagy tanácsot, hányszor konzultáltunk kényes ügyekben! Vizsgáljuk meg, hogy hány egymástól független, gyakorta ugyanazt a célt szolgáló dokumentum született, majd süllyedt el az íróasztalok fiókjában! Hány országos vagy helyi szintű helyzetelemzés készült cselekvési terv nélkül. Nézzünk utána, hány falu vagy város fejlesztési tervében szerepelnek az oktatási kérdések, mely régiók tekintették át, hogyan lehetne ésszerűbben és költséghatékonyabban, ugyanakkor a szülők és gyermekeik számára is elfogadható módon megszervezni az oktató-nevelő munkát!

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Nem tehetek mást, mint hogy közösségvállalásra buzdítok. És titkon remélem, hogy ez a fórum végre kellő impulzust ad minden érintettnek. Minden szinten össze kell fogni, és össze kell végre hangolni az intézményeink munkáját. Harmonikus háttérmunkára van szükség, elemzéseket készítő és megoldásokat kínáló agytröszt létrehozására, tudományos szemléletű, profi szakértőkkel. Rá kellene már végre döbbernünk, hogy számottevő különbség van „politics” és „policy”, tehát nagypolitika és szakpolitika között, hogy ne csupán a politikába csöppent

pedagógusok vegyenek részt az intézményi, települési, regionális, országos vagy akár a nemzetközi szinteken az oktatási kérdések megvitatásában. Az oktatáspolitikai tervezésében nem hagyhatjuk figyelmen kívül a rendszer funkcióit és a nemzetközileg elfogadott módszereket sem, de ugyanakkor pl. számításba kell venni a népesedéspolitikai és egyéb részpolitikák közvetett vagy közvetlen következményeit is. Tudatosítanunk kell, hogy rendkívül fontos a rendszerszintű jövőelemzés és -tervezés. Ez pedig nem is olyan egyszerű, mint azt első hallásra gondolnánk.

Miből kell kiindulni? Elsősorban az adott helyzetből, ahol az oktatás pártpolitikai csatározások és konfliktusok színterévé vált. Látnunk kell, hogy minden egyes oktatási rendszer ismérvei között ott szerepel a politikai rendszer legitimitációja érdekében kifejtett igyekezet. Nem várhatunk el hát mást a mindenkori szlovák kormányzattól sem. Viszont mindenkor szem előtt kellene tartanunk, hogy szlovák segítség nélkül soha nem valósulhatnak meg elképzeléseink. Ezért aztán meg kell találni azokat a szlovák fórumokat is, amelyeken keresztül hatékonyabban tudjuk érvényesíteni szándékainkat és/vagy jogszabállyá formált törekvéseinket. E lépés megtétele nélkül okafogyottá válhat minden erőfeszítés.

Ha pedig már pártpolitikát emlegetünk, van még egy veszély, amelyet ki kell küszöbölnünk, erre pedig legjobb eszköz a társadalmi csoportok nyomása és az ígéreték számonkérése. Ez a veszély nem más, mint amiről több mint tíz évvel ezelőtt egy brit szakember, Michael Barber is értekezett. Barber, aki sok mindenben példaként szolgálhat, kulcsszerepet játszott annak a reformnak az irányításában, amelyet 1997 után a Blair-kormány valósított meg az Egyesült Királyságban, majd egy kormányzati hivatal vezetése után néhány éve a McKinsey tanácsadó cég munkatársa lett, a következő gondolatokat írta egy tanulmányában:

„Manapság a politikusoknak annyi mindent át kell gondolniuk, hogy fennáll a veszélye annak, hogy a végén semmit sem tesznek. Az események nyomása behatárolja cselekvési területet. Olyanná válnak, mint a tengerész A. A. Milne versében (1927):

*Volt egy öreg tengerész, kit jól ismert a nagypapám,
Annyi mindent akart tenni reggel, délben, délután,
Hogy ahányszor úgy gondolta, itt van a tett ideje,
El se tudta kezdeni, mert máshol járt a feje.*

*...Így aztán a vége az lett, semmit sem tett, hanem ott
a főnyen egy kendőbe burkolózva napozott.
S azt hiszem, hogy olyasmit tett, amit tenni nem való:
Mindaddig feküdt, míg érte nem jött a mentőhajó.”*

(Fordította Devecseri Gábor)

Persze azért ne másokra mutogassunk, hiszen meggyőződésem, hogy ma is azért jöttünk össze, hogy mindenki elmondja, mit javasol, mit tudna ő maga hozzátenni a közös műhöz. Ha pedig majd mindenki megteszi a maga dolgát, bekövethetnek a pozitív változások.

Tisztelt Hölgyek és Urak! Kedves Barátaim!

Úgy vélem, a szlovákiai magyarságnak és oktatásügyünknek egyértelmű vízió kell. Ennek megszületését követően pedig tudatos, célratörő, rendszeres munka, nem pedig kampányszerű nekibuzdulások. Nehogy aztán végül az évek múltán olyan dolgok után kelljen sóvárognunk, ami egyszer már megvolt...

Nagy Attila és Hunčík Péter